

Odesílatel: PhDr. Olga Richterová, Ph.D.
poslankyně
richterovao@psp.cz
Datum: 16.3.2020

Dipl.-Pol. Jana Maláčová, MSc.
ministryně práce a sociálních věcí

Otevřený dopis k situaci OSVČ, ÚP a sociálních služeb vzhledem k opatřením ke koronavirové nákaze

Vážená paní ministryně,

děkuji za zohlednění řady návrhů, s nimiž jsem se na Vás nejen já obracela, v balíčku přijatých opatření.

Vzhledem k tomu, že opatření související s koronavirem budou dlouhodobější a velmi zatěžující pro celou zemi, objevilo se několik dalších okruhů, které budou vyžadovat mimořádnou pozornost. Víím, že se toho děje každou hodinou mnoho nového a Vy musíte na leccos z toho reagovat.

Máme například zprávy, že už začíná masové **propouštění v určitých odvětvích a hrozí shlukování lidí na pobočkách Úřadu práce**. Mimořádný přístup bude třeba i k **podpoře v bydlení, k dávce mimořádné okamžité pomoci** a také k **lidem bez domova v karanténě**. Další skupina otázek se týká upřesnění k ošetřovnému pro **OSVČ** a pracujících **na dohodu**. Samostatnou kapitolou je **personální posílení pro zajištění chodu pobytových zařízení sociálních služeb a podpora péče o děti pracovníků klíčových profesí**.

Vím, že dotazů a podnětů je hodně. Snažili jsme se je proto maximálně kategorizovat a systematicky popsat i s návrhy řešení. Jde o zpětnou vazbu od desítek spolupracovníků z terénu. Děkuji velmi za čas, který věnujete řešení obtíží doprovázejících aktuální epidemii, a za Váš názor na tyto okruhy:

1. **Úřady práce a distanční vyřizování žádostí:** ÚP zveřejnil doporučení pro klienty, aby vyřídili své žádosti on-line. Lidé dostávají výpovědi od zaměstnavatelů, především jsou to stravovací služby. ÚP jsou v omezeném režimu. Úředníci se ale děsí, že to klienti nezvládají. V této nouzové situaci by patrně pomohla některá z následujících opatření:
 - 1.1. Zvažujete příjem žádostí poštou, i emailovou, i bez elektronického podpisu? Tuto možnost považujeme za klíčovou i pro ošetřování člena rodiny (OČR).
 - 1.2. Oceňujeme instrukci pro **příjem podkladů pro vyhodnocení nároku** do schránek umístěných zvnějšku budov ÚP. Zůstává otázka: **Bude možné využít schránky i pro samotný příjem žádostí?** To by připadalo v úvahu, pokud by (jak zmiňuji v předchozím dotazu 1.1) ÚP podobně jako v

- případě žádostí o OČR strpěl jen běžný podpis na vytištěné žádosti podané do schránek na ÚP, nebo na žádosti zaslané poštou nebo naskenované a podané mailem. Umožníte to?
- 1.3. Zvažujete individuální oslovení rodičů na mateřské či rodičovské, případně i dalších žadatelů o dávky, aby vše řešili elektronicky?
 - 1.4. Zvažujete skutečnost, že na Úřadech práce začnou nebezpečné situace po 1. dubnu, což je datum, kdy si opět občané, co pobírají nějaké dávky přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení, tedy nízké statisíce lidí, musí přijít požádat? Některá pracoviště jsou malé kanceláře a malé čekárny, některá jsou halového typu. Tedy potřebné rozestupy mezi osobami nelze dodržet.
 - 1.5. Zvažujete např. pokračovat ve výplatách tak, jak je podáno v I. kvartále - tedy prodloužit pobírání těchto dávek o další období, to je v případě přídávku na dítě a příspěvku na bydlení 3 měsíce a příspěvku na živobytí a Doplatku na bydlení 1 měsíc bez nutnosti návštěvy ÚP? A již podané žádosti vyřídit dodatečně? Je na druhou stranu zřejmé, že hrozí přeplatky na dávce a zadlužení přednostní pohledávkou vůči státu, čili že neexistuje snadné řešení.
2. **Dávka mimořádné okamžité pomoci, zejména na prevenci ztráty bydlení, kde by nebylo možné dosáhnout na jiné dávky:**
 - 2.1. **Zvažujete vydat pokyn k dávce "mimořádná okamžitá pomoc" (MOP), aby byl prověřován pokles příjmů v aktuálním měsíci?** Prakticky jde u MOP o aplikaci paragrafu 2 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, který se má vztahovat na vážné mimořádné události. V případě takové situace by ÚP měly **posuzovat jen aktuální měsíc**. Pokles příjmů bude znatelný už v dubnu. Ještě citelnější bude nejspíš v květnu. Co se týče prověřování úspor a prokazatelných životních nákladů, předpokládáme, že budou platit stávající podmínky, takže dávka naplní svůj účel a bude zacílena velmi adresně.
 3. **Lidé bez domova:** Jak můžeme posílit u lidí bez domova, kteří tedy nemohou být v domácí karanténě, prevenci šíření koronaviru? Jedná se o skupinu, kde v případě nákazy hrozí nekontrolované šíření, které může ohrozit i zbytek populace, ve kterém tak přijímaná plošná opatření pozbudou části účinnosti.
 - 3.1. Jak je v tuto chvíli řešena **karanténa těchto osob v případě, že jsou pro podezření na přítomnost Covid-19 testování a čeká se na výsledek?**
 - 3.2. Jaké možnosti zvažujete např. pro nakažené lidi v noclehárnách? A pro pracovníky v denních centrech?
 - 3.3. Zvažujete kalifornský pokus o využití vyprázdněných hotelů či penzionů na prevenci šíření u lidí bez domova či na možnost karantény osob, které by ve společné domácnosti ohrožovaly rizikovou osobu? (V Kalifornii guvernér Gavin Newsome řekl: "We're working in real time to secure hotels, motels, and trailers to house our homeless safely and protect our communities and the spread of #COVID—19.")
 4. **Podmínky ošetřovného u OSVČ jsou velmi přísné:** Podnikající rodič nemá nárok, pokud je jeho partner/ka zaměstnanec. V ten okamžik má místo plné mzdy nebo platu zůstat na dávkách osoba v zaměstnaneckém poměru.
 - 4.1. Jaké máte důvody pro to, aby ošetřovné mohli využít jen samoživitelé anebo ty páry, kde jsou oba OSVČ?
 - 4.2. Co mají dělat rodiny, kde se zaměstnanec uvolnit nemůže (např. lékař/ka): OSVČ manželka/manžel tedy náhradu nedostane?
 5. **Ošetřovné pro osoby pracující na dohodu o pracovní činnosti či o provedení práce:** Velmi kvituji, že bude možnost čerpat ošetřovné i pro OSVČ. Současně se chci ujistit, že

- 5.1. pro osoby na DPČ a DPP, pokud splní podmínku nemocenského pojištění, bude platit čerpání ošetřovného taktéž - je to tak?
- 5.2. Nebo možnost čerpání ošetřovného zavádíte i bez účasti na nemocenském pojištění?
6. **Ošetřovné a možnost střídání rodičů:** Vámi předložený návrh dočasně (kvůli koronaviru) mění zákon o nemocenském pojištění a zavádí dočasnou nepojistnou sociální dávku pro OSVČ podnikající v hlavní činnosti a bez možnosti svěřit dítě druhému rodiči. Ve standardním případě se dle zákona předpokládá, že na sebe rodiče u delší nemoci navážou, tedy se případně jednou vystřídají (§ 39 odst. 4 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění). V návrhu však střídání není nijak zmíněno.
 - 6.1. Zvažujete zavést možnost střídání např. po týdnu?
7. **Karanténa u střídavé péče či rozšířeného styku rozvedených rodičů:** Množí se dotazy, jak to bude v případech zprísnění omezení vycházení s dětmi, které mají rodiče ve střídavé péči, v rozšířeném styku a nebo si je prostě nějak předávají? Zatím je v návrhu jasně řečeno, že za účelem cest za osobou blízkou je možné cestovat, ovšem vzhledem k množství dotazů je vhodné toto explicitně stanovit.
8. **Ochranné pomůcky a další opatření v sociálních službách:** Vzhledem k tomu, že pomoc masivně potřebuje zejména nejohroženější skupina (seniori) a přenos hrozí od pracovníků, množí se dotazy, zda máte v plánu zajistit pro sociální služby **speciální linku** na hygieny (ne veřejnou) nebo se domluvit na využití - pomocí rozcestníku - u linky **1212 od Ministerstva zdravotnictví** i k těmto účelům? Otázkou je i zajištění ochranných pomůcek - roušek, brýlí, respirátorů, rukavic a dalších ochranných pomůcek pro dobrovolníky či asistenty sociální péče poskytující podporu např. přes spolky seniorů.
 - 8.1. Jednáte o možnosti speciální výjezdní ambulance či jiné přednostní možnosti testování pro seniory a/nebo pracovníky, kteří jsou v kontaktu se seniory?
 - 8.2. Jak navrhujete řešit situace, kdy spolky seniorů a činnost asistentů sociální péče nejsou sociálními službami, a tak nespádají do distribučního plánu, který by měl ochranné pomůcky rozdělovat - existuje plán, jak je k nim také dostat?
9. **Změna působnosti sociálních služeb a možnost převedení zaměstnanců kvůli podpoře seniorů a dalších ohrožených skupin:** Sociální služby potřebují mít možnost převést určité zaměstnance krátkodobě na pomoc k ohroženým skupinám a udržet jen ty z ostatních služeb, které jsou nezbytné vzhledem k ohrožení života (vydávání substitučních léků např.).
 - 9.1. Vítám možnost povolání jako personální posilu práce v sociálních službách studenty odborných škol. Dané opatření zároveň řeší uzavření některých typů zařízení sociálních služeb, konkrétně denních stacionářů. Počítáte s převedením uvolněných kapacit zaměstnanců těchto služeb rovněž na podporu zařízení pečujících o seniory a další ohrožené skupiny?
 - 9.2. Připravujete takovou úpravu, aby bylo možné zaměstnance krátkodobě převést na jiné činnosti?
 - 9.3. Připravujete takovou úpravu, aby tyto činnosti služby mohly zajišťovat bez smlouvy s uživatelem, což je jinak samozřejmě nutnou podmínkou?
 - 9.4. Dokument [Doporučený postup č. 3/2020](#), který včera (15.3.2020) vydalo MPSV s tím, že je konečně povoleno sociálním službám, aby vyhodnotily samy, zda musí poskytovat danou sociální službu v plném rozsahu, není určen pro všechny typy soc. služeb, ale jenom pro "terénní pečovatelské služby". A pro ty platí pořád tato citace: "K dočasnému přerušení poskytování sociální služby, popř. některé z jejích forem lze přistoupit pouze v případě, pokud by byla nařízena karanténa orgánem ochrany veřejného zdraví (krajskou hygienickou stanicí), případně ministerstvem zdravotnictví. V současné době však k takovému opatření nikde na území České republiky, pokud je nám známo, nedošlo, není proto dán důvod k dočasnému přerušení poskytování sociálních služeb."

- 10. Zajištění péče o děti zdravotníků a dalších pracovníků v první linii:** Je třeba umožnit zařízením speciální provoz.
- 10.1. Jaká opatření přijmete pro zajištění speciálního režimu péče o děti těch, kteří jsou nezastupitelní pro fungování státu, především pracovníků zdravotnických a sociálních služeb? V tuto chvíli je nejasné, podle jakých pravidel se případné dětské skupiny mají řídit. Limit u zaměstnavatelů byl zmíněn 15 dětí, zákon o dětských skupinách je nastaven na 12. Zároveň tento zákon stanoví řadu opatření, která provozovatelé v krizovém režimu nebudou schopni řešit. Bude toto řešeno např. formou zjednodušené vyhlášky?
- 11. Zvažujete podpořit online psychologické poradenství?** Mezi uzavřenými provozovny jsou i terapeutické a psychologické ambulance. Není namístě podpořit, ať jsou domluvené termíny naplněny přes telefon či videokonference? Jde samozřejmě spíše o osvětu, ale vzhledem ke zranitelnosti klientů se množí dotazy i na tuto oblast.
- 12. Lidé v exekuci a insolvenci:** nezvažujete jednání s ministerstvem spravedlnosti kvůli obzvlášť obtížné situaci těchto osob v průběhu současné krize? Pro lidi v insolvenci je útlum pracovní činnosti rizikem s horším dopadem než pro lidi v exekuci. Mohou přijít o oddlužení a vrátit se do bodu nula před vstupem do insolvence.
- 13. Úřady práce a změna výše životního a existenčního minima:** Změna je účinná od 1.4.2020, což znamená více žadatelů a nové žádosti o příspěvek na živobytí, příspěvek na dítě nebo o dávky pro osoby se zdravotním postižením. Dokládá se řada dokumentů, například doklady o zaplacení nájemného, potvrzení od zaměstnavatele o příjmech a další, a přitom tito lidé většinou nemají mail a něco naskenovat není možné. Zvažujete tedy stejný postup jako u stávajících klientů, tj. "důkazní břemeno" měl plně převzít ÚP tam, kde je to možné (doklady o přiznaných nepojistných dávkách má k dispozici, doklad o příjmu ze zaměstnání nebo o dávkách pojistných si může vyžádat od zaměstnavatelů nebo od ČSSZ)? . Tyto dávky jsou navíc u většiny žadatelů hlavní příjem. Pokud bude možné změny oznamovat písemně nebo mailem - např. ukončení studia, změnu trvalého pobytu, změnu účtu, na který se peníze posílají, ukončení nájemní smlouvy atd., velmi to pomůže. Příspěvek na dítě a příspěvek na bydlení je vyplácen měsíc zpětně, to znamená, že ještě v dubnu bude vyplácen podle předešlého. Tak zde se jedná o dávku až od května. Tam vše záleží na vývoji situace. Dávky se dají vyplácet až 3 měsíce zpětně.
- 13.1.** Budete u změnových i nových případů rozšiřovat možnosti dálkového podávání?
- 13.2.** Neuvažujete i o úplném uzavření poboček pro fyzickém návštěvy a testování kombinace email (bez elektronického podpisu) - telefon - schránka z vnějšku budov ÚP?
- 13.3.** Bude-li vůle situaci řešit prodloužením výplaty dávek, bude třeba spolupráce s OK systémem, což jistě nebude úplně snadné. Píšu to proto, že si v Pirátech uvědomujeme tuto souvislost.

Děkuji velmi za čas i úsilí, které všem potřebným oblastem jako ministryně věnujete.

S úctou

PhDr. Olga Richterová, PhD.
místopředsedkyně Výboru pro sociální politiku PSP ČR